

Gillan och Quinton mot U K

(Ansökan nr 4158/05, dom den 12 januari 2010)

Domen finns endast på engelska.

Polisens befogenheter, att stanna och visitera personer om de fann det lämpligt för att förhindra terroristhandlingar utan någon som helst skälig misstanke, var för vida och saknade bestämmelser om skydd mot missbruk och kunde därför inte anses ha stöd i lag. Det skedde därför en kränkning av artikel 8.

Målet gäller den brittiska polisens befogenheter enligt bl.a. 44 § i terroristlagen 2000, att stanna och visitera individer utan skälig misstanke om brottslighet. Enligt lagen får ett polisbefäl, om han "finner det lämpligt för att förhindra terroristhandlingar" ge varje uniformerad polis inom ett visst område befogenhet att stanna varje person och visitera den personen och allt som han eller hon bär med sig. Bemyndigandet måste sedan inom 48 timmar bekräftas av departementschefen. Visiteringen får göras av en konstapel inom ett visst område oavsett om han har grund för sina misstankar men han får endast söka efter sådant som kan tänkas användas i samband med terrorism. Polisen får begära av den enskilde att han tar av huvudbonad, fotbeklådnader, ytterkläder och handskar och han får stoppa sina händer i fickorna, känna runt och innanför kragnar, strumpor och skor och känna igenom håret. Visiteringen sker offentligt och underlåtelse att underkasta sig den innebär ett brott som kan straffas med fängelse eller böter eller båda. Mellan åren 2004 och 2008 ökade totala antalet visitering som registrerats hos justitiedepartementet från 33 177 till 117 278.

G och Q är brittiska medborgare och bosatta i London. Den 9 september 2003 stannades de båda och visiterades av polisen när de var på väg till en demonstration nära en vapenmässa i Docklands i östra London. G cyklade och bar en ryggsäck när han stannades och visiterades av två polismän. Q, som är journalist, stannades och visiterades av en polis och beordrades att sluta filma trots att hon visat sina presskort. G tilläts gå vidare sedan han hållits kvar i ca 20 minuter. Protokollet över visiteringen av Q visar att hon stannades i fem minuter men hon upplevde det själv som närmare 30 minuter. G och Q hade ingen framgång i sina försök att få en rättslig prövning eller i sina klagomål. House of Lords fann det tveksamt om en vanlig ytlig visitering av en person kunde sägas visa sådan bristande respekt för privatlivet att artikel 8 blev aktuell. Även om artikel 8 var tillämplig var förfarandet lagenligt och det skulle vara omöjligt att anse att ett riktigt utövande av den aktuella befogenheten var annat än proportionerligt i förhållande till att förebygga den stora faran för terrorism. – I Europadomstolen hävdade G och Q att användningen av § 44 för att stanna och visitera dem kränkte deras rättigheter enligt artiklarna 5, 8, 10 och 11.

Europadomstolen tog först ställning till om det skett ett intrång i de klagandes rättigheter. Domstolen fann att användningen av de tvångsmedel som terroristlagstiftningen tillhandahöll för att få en person att underkasta sig en noggrann visitering av deras person, deras kläder och personliga tillhörigheter innebar ett klart intrång i deras rätt till respekt för sitt privatliv. Visiteringens offentliga karaktär med obehaget att få sina personliga uppgifter utlämnade i allmän åsyn kunde även i vissa fall förvärra allvaret i intrånget genom ett inslag av förnedring och förlägenhet. Intrånget kunde inte jämföras med den visitering som gjordes av resande på en flygplats. En flygresenär kunde anses ha samtyckt till att visiteras genom att välja att resa med flyg. Han vet om att han och hans väskor kommer att kontrolleras innan han får gå ombord på flygplanet och han har en frihet att välja: han kan antingen att lämna kvar personliga ägodelar eller välja att gå sin väg utan att bli visiterad. Visiteringen enligt § 44 är helt annorlunda. Individerna kan bli stannad var som helst och vid vilken tidpunkt som helst, utan förvarning och utan möjlighet att välja om han vill underkasta sig eller inte.

Enligt domstolens mening hade de vida befogenheter som lämnats polisen enligt den aktuella lagen inte dämpats av lämpliga rättsliga säkerhetsbestämmelser som kunde ge den enskilde skydd mot godtyckliga ingripanden. För det första fanns det inget krav på att befogenheten att stanna och visitera personer skulle anses nödvändig utan det angavs bara att det skulle vara lämpligt. Bemyndigandet skulle bekräftas av justitieministern inom 48 timmar och kunde förnyas efter 28 dagar. Justitieministern kunde inte ändra den geografiska omfattningen av bemyndigandet och även om han kunde vägra att bekräfta bemyndigandet eller begränsa giltigheten tidsmässigt hade det aldrig skett i praktiken. De restriktioner som parlamentet beslutat om hade inte fungerat, eftersom bemyndigandena inom Metropolitans polisdistrikt kontinuerligt hade förnyats i ett rullande program. Ett annat bekymmer var vidden av den befogenhet som den enskilde polismannen fick. Det var inte bara det att han inte behövde visa förekomsten av en skälig misstanke, han behövde inte ens subjektivt misstänka något om en person som stannades för att visiteras. Det enda kravet var att han skulle söka efter föremål som kunde användas i samband med terrorism, vilket var en mycket vid kategori som omfattade många saker som personer vanligen bär med sig på gatorna. Polisen behövde inte ens misstänka att personen i fråga hade sådana föremål. De statistiska uppgifterna och andra omständigheter visade den stora omfattningen av aktuella polisangripanden och domstolen fann att det fanns en klar risk för godtycke och en risk för att personer av utländskt ursprung kunde diskrimineras. Det fanns också en risk med så vida befogenheter att de kunde missbrukas mot demonstranter och andra som protesterade i strid med artiklarna 10 och/eller 11. Eftersom de aktuella bestämmelserna varken var tillräckligt begränsade eller försedda med lämpliga säkerhetsåtgärder mot missbruk kunde de inte anses ha stöd i lag. **Domstolen fann därför enhälligt att det skett en kränkning av artikel 8 och att det inte var nödvändigt att särskilt pröva klagomålen enligt artiklarna 5, 10 och 11.**

HÄNVISNINGAR

Pretty ./. U K, dom 2002-04-29 (jfr nr 5/02)

P.G. o. J.H. ./. U K, dom 2001-09-25

Peck ./. U K, dom 2003-01-28 (jfr nr 2/03)

Liberty m.fl. ./. U K, dom 2008-07-01 (jfr nr 7/08)

S. o. Marper ./. U K, dom (GC) 2008-12-04 (jfr nr 11/08)

Rotaru ./. Rumänien, dom (GC) 2000-05-04

Hasan o. Chaush ./. Bulgarien, dom (GC) 2000-10-26

Maestri ./. Italien, dom (GC) 2004-02-17 (jfr nr 3/04)

Silver m.fl. ./. U K, dom 1983-03-25

Funke ./. Frankrike, dom 1993-02-25

Al-Nashif ./. Bulgarien, dom 2002-06-20 (jfr nr 7/02)

Ramazanov m.fl. ./. Azerbajjan, dom 2007-02-01 (jfr nr 2/07)

2018-05-01

Nytt från Europadomstolen 1 2010 - Sveriges Domstolar

Glas Nadezhda EOOD o. Anatoliy Elenkov ./.. Bulgarien, dom 2007-10-11

Vlasov ./.. Ryssland, dom 2008-06-12

Meltex Ltd o. Movsesyan ./.. Armenien, dom 2008-06-17

Hashman o. Harrup ./.. U K, dom (GC) 1999-11-25